

Omezení možnosti předčasného odchodu do starobního důchodu

Tisková zpráva

Možnost odejít do předčasného důchodu byla zavedena už v roce 1988. Smyslem bylo řešit sociální situaci občanů, kteří v relativně krátké době před dosažením důchodového věku ztratili zaměstnání a nemohli získat zaměstnání nové. K rozšíření možností přiznání předčasného starobního důchodu došlo od 1. ledna 1996 a dále od roku 1998. Postupně ale začal počet lidí odcházejících předčasně do starobního důchodu stoupat. Důvodem byl výhodný způsob stanovení výše těchto důchodů.

Pojištěnec má nárok na starobní důchod před dosažením důchodového věku, jestliže získal dobu pojištění nejméně 25 let, a do dosažení důchodového věku mu ode dne, od něhož se důchod přiznává, chybí nejvýše tři roky.

Starobní důchod se přiznává nejdříve ode dne podání žádosti o přiznání tohoto důchodu; při splnění stanovených podmínek se za den vzniku nároku na tento důchod považuje den podání žádosti o jeho přiznání, jinak až den, od něhož se důchod přiznává.

V současné době existují dvě možnosti předčasného důchodu: dočasně a trvale krácený předčasný důchod.

Koaliční partneři se dohodli, že navrhnou zrušení dočasně kráceného předčasného důchodu. Možnost odejít dříve do penze ale zůstane zachována. Pouze výše důchodu bude nižší. Důvodem k takovému rozhodnutí je především fakt, že dočasně krácený předčasný starobní důchod bude vždy výhodnější. Po dosažení důchodového věku totiž vzniká nárok na „normální“ nekrácený starobní důchod. Navíc výplata těchto penzí negativně ovlivňuje výdaje na důchody a lidé, kteří tento důchod pobírají jsou tak „zvýhodněni“ oproti ostatním. Dále se navrhuje výslovně stanovit, že dnem vzniku nároku na trvale krácený předčasný starobní důchod je den podání žádosti o tento důchod. Účelem tohoto zpřesnění je zamezit vzniku pochybností o dni vzniku nároku na tento důchod.

Navrhovaná změna je i v souladu s tendencemi v zahraničí, které vedou k omezení současných možností předčasného poskytování starobních důchodů. Zkušenosti ukázaly, že tento institut je velmi neefektivní a drahý pro boj s nezaměstnaností. Na základě těchto zkušeností změnila Evropa v této otázce politiku.

Podíl přiznávaných předčasných starobních důchodů na celkovém počtu přiznaných starobních důchodech rychle narůstal v letech 1996 – 2000, kdy se zvýšil z 18% na 59%. Úprava procentního snížení důchodů při předčasném odchodu do starobního důchodu, která nabyla účinnosti v polovině roku 2001, vedla k omezení tohoto nárůstu takže v roce 2002 činil tento podíl již jen 34%. V prosinci 2002 bylo vypláceno celkem 224 000 předčasných starobních důchodů, pouze 74 000 důchodců ale ještě nedosáhlo věkové hranice. Ze všech starobních důchodců tak bylo 3,9% penzistů, kteří pobírali starobní důchod před dosažením důchodového věku, a 8,0% lidí v důchodovém věku, kterým byl vyplácen starobní důchod krácený pro předčasný odchod do důchodu.

Finanční dopady

Úspory ve výdajích na důchody, po zrušení dočasně krácených penzí se projeví postupně. Vzhledem k tomu, že k nejdůležitějším faktorům ovlivňujícím odchod do předčasného starobního důchodu patří situace na trhu práce, je třeba počítat s tím, že se po zrušení dočasně krácených předčasných starobních důchodů zvýší počet přiznávaných předčasných starobních důchodů trvale krácených, které jsou ale při přiznání vyšší. Snížení finanční náročnosti na výplatu důchodů se tak projeví s dvouletým zpožděním, ale jejím zvýšením v prvních letech.

Vzhledem k uvedeným skutečnostem, které mohou ovlivnit výdaje na předčasné starobní důchody se odhaduje, že zrušením dočasně krácených předčasných starobních důchodů bude dosaženo těchto úspor:

rok účinnosti	1	2	3
úspory v mil. Kč	90	270	350

V Praze dne 20.5.2003 Kateřina Prejlová, tisková mluvčí MPSV ČR